

Any M. Aurèlia Capmany, el ressò d'una veu necessària i transgressora. — L'Any M. Aurèlia Capmany (2018) ha estat un any intens i apassionant, en què tothom, des d'iniciatives i institucions diverses, públiques i privades, s'hi ha sentit cridat a participar, duent a terme des de conferències, taules rodones, xerrades, clubs de lectura i exposicions, fins a espectacles teatrals —més d'una dotzena—, lectures dramatitzades, homenatges a la seva tasca de guionista, i també rutes literàries i una Jornada pedagògica, entre moltes d'altres activitats. I tot plegat en un desplegament geogràfic que ha recorregut tot Catalunya, amb la presència dels Països Catalans —Palma de Mallorca, Menorca i País Valencià—, però que també s'ha expandit més enllà del nostre territori nacional, arribant a Madrid, a Marràqueix i a la Universitat de Bristol.

D'entre totes aquestes activitats, però, cal fer esment de dues actuacions cabdals d'aquest Any: d'una banda, l'edició i reedició d'obres de Capmany, a més de l'edició d'estudis sobre la seva figura; han estat nou les editorials que hi han participat amb un total de catorze llibres editats. I, de l'altra, el Simposi «M. Aurèlia Capmany: escriptura i pensament», organitzat per iniciativa de la Càtedra Ferrater-Mora de Pensament contemporani, de la Universitat de Girona, i el Màster en Construcció i Representació d'Identitats Culturals, de la Universitat de Barcelona. El Simposi, amb ponències brillants, ha permès situar M. Aurèlia Capmany al lloc que li pertoca, i esperem que l'acadèmia en prengui nota i des d'ara Capmany passi a ser a la universitat el referent important que és del nostre patrimoni literari; més ara, que els estudiants de batxillerat l'han incorporada al seu currículum acadèmic.

Com deia M. A. Capmany: «Només hi ha una manera d'anar endavant i és recollir l'herència del passat i assimilar-la i modificar-la amb la pròpia interpretació. Desconèixer el propi passat és convertir l'existència en un present sense límits, en una fira d'arrambi qui pugui.» En aquesta reflexió de l'any 1974, Capmany reivindicava el seu passat però, alhora, semblava reivindicar-se ella mateixa de cara a un futur, el d'aquest any del centenari, potser. I és que aquesta seva reflexió s'ha convertit en la reivindicació primera de l'any, a partir de la qual ha girat la commemoració del centenari del seu naixement.

Al voltant, doncs, d'aquest eix central, hem vist emergir les principals constants que han conformat la personalitat i l'obra de M. Aurèlia Capmany: el seu compromís amb la col·lectivitat i la seva resistència, lluitant contra la censura, que no la va fer emmudir, sinó que es va convertir en un impuls per tirar endavant. Aquest «bregar contracorrent del temps», com ella mateixa deia, va conformar-la com una dona moderna, transgressora radical, insubornable i insubmissa, que no va deixar mai de dir-hi la seva, si calia amb la ironia i amb el sentit de l'humor que la caracteritzava. El seu feminisme integrador, transversal, atent als drets nacionals i a la defensa de la llengua, des de l'assaig i l'activisme, n'és una mostra evident. Si se'n va erigir pionera per a les generacions posteriors, com la de Montserrat Roig, ara les seves paraules són més vigents que mai. La defensa de la dona, que ha emergit amb força aquests darrers anys, també ha posat en evidència l'actualitat punyent del seu pensament.

La seva actitud moderna, revolucionària, ha emergit també durant la commemoració en el camp de l'educació, per la vigència de la seva pedagogia, ara que tant ens qüestionem com ha de ser l'ensenyament i l'educació. La seva era feta de respecte i llibertat, sense rigideses, entrant dins la vida i el plaer, com ella a l'Institut Escola; també ens indica com ha de ser el gust per la lectura de què sovint parlem, perquè, com ens diu, «ensenyar literatura no és fornir un inventari de noms i títols, sinó fer obrir els ulls i tractar de seduir el nou habitant de la ciutat dels llibres amb nous valors». Potser per això, perquè no admetia els llistats, va fer Filosofia. I és que la formació filosòfica de Capmany, tema present al Simposi, ha estat un dels aspectes que més hem reivindicat durant la commemoració pel fet que esdevé vertebrador de la seva obra.

Començàvem l'Any M. Aurèlia Capmany amb un seguit de dificultats de caràcter polític i avui som encara lluny de tenir una situació normalitzada. Capmany mai no va defallir en la seva

lluïta antifranquista, des del seu catalanisme d'esquerres d'arrel popular, defensant la llengua catalana a la qual mai no va renunciar, ni en els moments més difícils. És obvi, per tant, que M. Aurèlia Capmany ha estat, aquest 2018, més vigent que mai, atesa la situació de disminució de llibertats democràtiques que hem viscut darrerament i encara vivim. Ha estat, i és, en aquest sentit, una veu que ens marca una actitud de fermesa: «Per viure, cal viure del tot; no es pot viure un trosset, perquè viure un trosset és morir-se. I nosaltres hem estat ben a punt de morir-nos, però no ens hem mort. I aquí som, disposats a exigir tot l'aire per respirar.»

Per damunt de totes aquestes M. Aurèlies, però, ha emergit la veu decidida de l'escriptora que va dir a Espriu: «escriuré encara que el món s'enfonsi». I com hi ha món, que va escriure! Recuperant la tradició i construint futur. Aquest any, gràcies a les reedicions, hem pogut fruit de la capacitat de transgressió, també literària, de Capmany, escriptora que mai no es va cenyir a la rigidesa d'un gènere i que sempre va experimentar per tal de trobar la manera d'escapar-se'n, construint en moltes de les seves obres aquesta mena de gèneres híbrids, com Woolf, a mig camí de la realitat i de la ficció, de la veritat i de la disfressa, de la memòria i de la invenció, de l'assaig i de la memòria. Del narrador que és un biògraf, de la novel·la que és una memòria, de la memòria que també és un assaig... Només les ments privilegiades i rebels, com la de M. Aurèlia Capmany, són capaces d'escapar de les estructures fèrries que engavanyen la llibertat.

Com es pot constatar, aquest any del centenari del naixement de M. Aurèlia Capmany ha estat una veritable festa de la paraula que ens ha permès de penetrar en el paisatge de vida i de literatura de M. Aurèlia Capmany, un paisatge fet de tenacitat i compromís, de rebel·lia i reivindicació, d'alegria per la cultura sense gravetat ni pedanteria. La seva agudesa i lucidesa l'han convertida en la intel·lectual catalana més important de la segona meitat del segle xx i una de les seves escriptores més destacades, de qui hem d'impulsar-ne traduccions, perquè la seva obra és totalment exportable.

Ara, acabat l'homenatge sota el paraigua institucional, comença la tasca de constància, de continuar la recuperació que hem endegat amb la celebració del centenari i a la qual ara tots estem cridats a participar cada dia, amb la nostra lectura i reivindicació d'aquest patrimoni literari al qual pertany M. Aurèlia Capmany i que ens pertany també a tots nosaltres; que ens configura com a poble i que ens interpel·la en aquest diàleg constant entre passat, present i immediat futur.

Marta NADAL

Comissària de l'Any M. A. Capmany

Activitats de la Càtedra Màrius Torres durant l'«Any Lladó». — Amb motiu del centenari del naixement de Miquel Lladó i Miquel, la Càtedra Màrius Torres, de la Universitat de Lleida, ha instaurat de forma oficiosa un «Any Lladó» dedicat a aquest escriptor de les terres de Ponent, nascut a Castellans i resident durant molt de temps a Andorra, que va ser injustament tractat en vida per la crítica i que ha patit un desproporcionat oblit després de mort. Per mirar de rescabalar-lo d'aquesta situació, la Càtedra ha organitzat les actuacions següents per a aquest Any.

En primer lloc, ha promogut l'elaboració del volum *Del fonoll a la neu*, una antologia de textos poètics, narratius, teatrals, epistolars i crítics d'aquest escriptor, que ha aparegut a la col·lecció Meridians de la Càtedra. L'antologia compta amb un llarg estudi d'Eduard Batlle, poeta, filòsof i estudiós de la seva obra, que ha tingut cura de l'edició, i també dos textos proemials de Josep Vallverdú i Josep Borrell.

Segonament, la Càtedra ha muntat una exposició, que es pot visitar des del 15 de setembre fins al 4 d'octubre, sobre el voluminós llegat d'aquest escriptor, en la qual el visitant pot fer-se una idea força completa de la seva polièdrica figura i de la seva interessant obra, a través d'un recorregut